

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Криворізький державний педагогічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції

Харків – 2023

Кабусь Н.Д., Андриамбау Д.Н. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ....	130
Квітко Н.М ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДІВ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ.....	137
Коваленко О.Ю. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ДО ПРОФІЛАКТИКИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ УЧНІВ.....	141
Коловоротна Н.А. ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ-СИРОТИ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'Ї.....	145
Колосінська Н.М. МОДУЛЬНЕ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ВИРОБНИЦТВА.....	150
Криницька І.П. СОЦІАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ПОСЛУГИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ.....	153
Крохмальова Н.О., Костіна В.В. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ ЦЕНТРІ СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	156
Ладоня А.О. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ФАХІВЦІВ ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'Ї.....	162
Лейба А.Р., Романова І.А. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІЙ ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	173
Лященко Т.В. ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО УСПІШНОЇ ОСОБИСТОТІ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	175
Марущенко О.В. СОЦІАЛЬНА РОБОТА З НАСЕЛЕННЯМ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЦЕНТРАХ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ.....	178
Мельник В.О. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ КОМП'ЮТЕРНОЇ АДІКЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	181
Могилка О.П., Костіна В.В. СОЦІАЛЬНЕ ПРОЄКТУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ: ДОСЯГНЕННЯ ТА НОВІ ВИКЛИКИ.....	191
Олефіренко В.А. ЗАПОБІГАННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЗА ВІКОВОЮ ОЗНАКОЮ.....	198

Коваленко О.Ю.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ДО ПРОФІЛАКТИКИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ УЧНІВ

Науковий керівник - доктор педагогічних наук, доцент. І.А. Романова

У нас час інформаційно-технічного прогресу важко уявити життя сучасної людини без використання телефону, комп'ютера, гаджетів. З кожним роком стрімко збільшується кількість осіб, які користуються інтернетом, особливо це помітно при розгляді росту кількості користувачів соціальних мереж та комп'ютерних ігор. Можна зазначити, що розвиток інформаційних технологій привів до виникнення нового виду адикції - комп'ютерній залежності. Науковці визначають, що особи, в яких спостерігаються прояви комп'ютерної залежності, поступово деградує як особистість, втрачають навички усного спілкування, не виконують свої соціальні функції [2, С. 369]. Тому дуже важливим є вчасний вияв та проведення профілактики комп'ютерних адикцій відповідними фахівцями.

Процес інформатизації має як позитивний (розвиток соціуму), так і негативний ефект (розвиток залежності від соціальних мереж та різноманітних гаджетів). Ситуація, що склалася за останні роки, дала величезний поштовх у розвитку цифрового світу. Спочатку через спалах коронавірусної хвороби, а потім через воєнні дії, освіта в Україні здебільшого перейшла в дистанційний режим. Підлітки, які і так були схильні до впливу цифрових технологій, були вимушені збільшити свій час у мережі за рахунок проведення навчальних занять on-line. Якщо раніше підліток знаходився у колективі, пристосовувався до змін в ньому, активно соціалізувався від впливом оточення, то зараз він залишився наодинці з тією масою інформації (до того ж не завжди корисною), що надходить до нього з інформаційного простору. На жаль, процес

дослідження негативного впливу інтернету на особистість не встигає за стрімким розвитком технологій. Тому є дуже важливим продовжувати дослідження та готувати кваліфікованих соціальних педагогів до запобігання комп'ютерної залежності, особливо серед молодого покоління, де спостерігається найбільша динаміка приросту осіб з комп'ютерною адикцією.

Проблема виникнення та запобігання комп'ютерної залежності розглядалося як зарубіжними, так і вітчизняними дослідниками, такими як: К. Янг, Ю. Асєєва, О. Гузьман, Н. Ляшенко та інші. Проте, незважаючи на суттєву кількість досліджень з цього питання, досі не існує чітко виділеної класифікації та розмежування підвидів комп'ютерної адикції; деякі види, що з'являються з розвитком технічного прогресу, майже не вивчені та не додані до міжнародного класифікатора хвороб.

Залежність людини від інтернету, соціальних мереж, комп'ютерних ігор із заглибленням у віртуальний простір, на відміну від таких видів девіантної поведінки як алкоголізм та наркоманія, деякі вчені не вважають проявом асоціальної поведінки, та не становлять загрози суспільству [2, С.369]. Однак, на наш погляд, особа, яка виявляє прояви комп'ютерної залежності, відсторонюється від суспільства та все більше поглиблюється в уявний світ, у неї деформуються моральні цінності, втрачаються навички спілкування, аналізу оточуючого середовища, спостерігаються прояви агресії та нелогічної поведінки. Тому, питання підготовки майбутніх соціальних педагогів до впровадження методів профілактики, виявлення причин та наслідків виникнення комп'ютерної залежності є актуальними для подальшого дослідження.

У першу чергу, майбутнім соціальним педагогам при підготовці до запровадження профілактичних заходів необхідно звернути увагу на об'єкт дослідження, а саме: на види комп'ютерної залежності, їх характерні риси, з'ясувати які фактори сприяють виникненню адикції та зазначити які ознаки в поведінці клієнта вказують на можливу залежність, систематизувати та

застосувати профілактичні заходи спрямовані на попередження виникнення комп'ютерної залежності.

На теперішній час, ще не існує офіційно визнаної класифікації видів комп'ютерної залежності, різні вчені не можуть зійтися в думках за якими критеріями потрібно розмежовувати адикції.

Більшість науковців схиляється до того, що комп'ютерна залежність поділяється на кібер-адикцію та інтернет-залежність або мережеголізм. Кібер-адикція проявляється як непереборне бажання перебувати в реальності, створеній віртуальним світом. У людини з кібер- адикцією порушуються соціальні зв'язки, відбувається підміна реального світу вигаданим, адикт стає неспроможним визначити себе як частину соціуму, на будь-які подразники реагує агресивно. Інтернет залежність, на думку Ю.А. Асеєвої, проявляється як бажання завжди бути на зв'язку, постійно мати доступ до мережі, і у випадку, коли це неможливо, викликає зміну емоційних проявів поведінки [1, С. 62].

Більш широко цю проблему розглядала в своїх роботах К. Янг, яка ввела додаткове поняття, яке охоплює п'ять найбільш розповсюджених видів проблемного використання інтернету. Вона виділяє такі види адикції:

1. Комп'ютерна залежність, як бажання працювати весь свій час за комп'ютером. Вона може виникнути у людини, яка за певних причин хоче відмежуватися від суспільства, але в той самий час приносити йому якусь користь, прагне отримувати визнання від суспільства, поза яким або, навіть, над яким він себе самовизначає.

2. Компульсивна мережева навігація, яка виражається в нав'язливому бажанні пошуку інформації, найчастіше без якої-небудь реальної мети. Відбувається накопичення зайвої інформації, при цьому не створюючи зв'язки між отриманими матеріалами, викликає у адикта ілюзію про свої надрозумові можливості. Людина з цим видом залежності надмірно витрачає свій час, що веде до порушення сну, нестачі часу на спілкування та виконання інших справ. Також є небезпека отримати інформацію недостовірну чи «не за віком».

3. Перевантаженість інформацією доктор Янг трактує як схильність до азартних ігор та онлайн покупок. Припускаємо, що таким видом розладів страждають особи, яким в реальному житті не вистачає яскравих емоцій, позитивної напруги. У адиктів виникає бажання оточити себе якомога більшою кількістю як реальних, так і віртуальних речей, бажання встигнути, перемогти, отримати більшу нагороду встає у залежної людини на перше місце, відсуваючи на задній план родину, друзів, роботу.

4. Кіберсексуальна залежність проявляється в зацикленості на темах сексуального характеру та відвідуванні сайтів з порнографічним контентом. Найбільш схильні до такого виду залежності невпевнені в собі, сором'язливі люди незадоволені своїм сексуальним життям або мають фізичні вади та дисфункції.

5. Кіберкомунікативна залежність пов'язана з браком спілкування в реальному житті, що компенсується через спілкування в соціальних мережах, групових чатах та форумах. Такий вид взаємин для користувачів інтернету здається більш вільним та безпечним, бо завдяки уявній анонімності, можливо відверто висловлювати свої думки, відповідати на питання не відразу, а ретельно поміркуювавши над своїм повідомленням, щоб подати себе в більш привабливому образі. Але це відчуття є оманливим, у залежних від кіберспілкування відбувається підміна понять, думка віртуальних «друзів» стає більш вагомою ніж думка членів родини [3].

При розгляді різних видів залежностей, ми повинні розуміти, що найбільш піддаються впливу інформаційного простору – підлітки, як більш вразлива до маніпулювань категорія. Неповнолітні поза усе прагнуть уваги, потребують самоствердження, у них ще не розвинене критичне мислення, що дозволяє використовувати їх у своїх цілях іншим особам. Одним із найяскравіших проявів маніпулювання дітьми стали розповсюджені в мережах «групи смерті», що привели до масових самогубств серед дітей та підлітків. Через соціально-економічну нестабільність у державі стало можливим використання підлітків для виникнення ще більшого хаосу через створення

молодіжних угруповань, таких як ПВК «Редан», групові збори якого приводили до масових бійок та погромів задля ще більшої дестабілізації в країні.

Отже, стрімкий прогрес інформаційних технологій створює підґрунтя для виникнення нових видів адикцій, пов'язаних з використанням технічних пристроїв, тому актуальним при підготовці майбутнього соціального педагога до профілактики комп'ютерної залежності є набуття навичок аналізувати кожен ситуацію окремо, визначати які методи потрібно застосувати задля запобігання комп'ютерної адикції учнів.

Список використаних джерел:

1. Асеева Ю.А. Комп'ютерна залежність, інтернетзалежність та кібер-адикції (історичний огляд дефініцій). *Psychological journal*. 2020. Vol. 6, issue 6, P.57-65
2. Гузьман О.А., Ляшенко Н.О. Комп'ютерна залежність підлітків: соціологічні аспекти дослідження. *Вісник ХНУВС*. 2011. №1 (52) С.369-380
3. Young, K. Internet Addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology and Behavior*, 1996. V.1. №3, 237–244.

Коловоротна Н.А.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ-СИРОТИ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'Ї

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Н.О. Єсіна

Дитина, яка втратила біологічних батьків і перебуває в прийомній сім'ї, стикається з численними викликами щодо адаптації до нового середовища та побудови стабільних відносин зі своїми новими прийомними батьками. Спільно з цим, сучасні технології надають нові можливості для покращення процесу адаптації дитини-сироти в прийомній сім'ї.

Негативні процеси, що спостерігаються останнім часом у нашій країні, впливають не тільки на політичну, економічну, соціальну складову, але